

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang IX, Nr. 341

Parasjat Naso en Sjavo'e'ot

9 Siwan 5770
21/22 mei 2010

Overzicht Parasjat Naso

De Tora wijst alle werkzaamheden die aan het *Misjkan* gedaan moeten worden, toe aan de zonen van Gersjon, Kehat en Merari, van de stam Levi. Een volkstelling onthult dat er 8.000 mannen geschikt zijn voor dat werk. Allen die ritueel onrein zijn, worden het kamp uit gestuurd. Wanneer iemand bekent dat hij onrechtmatig het eigendom van zijn naaste heeft afgenomen, nadat hij voor het *beit din* het tegendeel gezworen heeft, dan moet hij als boete een extra vijfde deel van de basisprijs vergoeden en een schuldoffer brengen. Wanneer de eiser reeds overleden is zonder erfgenamen, wordt de betaling aan een *kohen* gedaan. Onder bepaalde omstandigheden kan een echtgenoot, die zijn vrouw ervan verdenkt dat zij hem ontrouw is geweest, haar naar de Tempel brengen, waar een *kohen* een drankje voor haar bereid, bestaande uit water, vermengd met stof van de Tempel-vloer en speciale inkt die gebruikt is om de naam van Hasjem op een stuk perkament te schrijven. Wanneer zij onschuldig is, zal de drank haar geen schade berokkenen, maar haar juist zegenen met kinderen. Wanneer zij wel schuldig is, zal zij een onnatuurlijke dood sterven. Een *nazier* is iemand die zweert dat hij zichzelf voor een bepaalde periode aan Hasjem wijdt. Hij mag geen druiven eten en niets gebruiken wat daarvan gemaakt is; hij moet zijn haar laten groeien en moet ieder contact met de doden vermijden. Aan het eind van zijn periode scheert hij zijn hoofd kaal en brengt speciale offers. De *kohaniem* worden geboden het volk te zegenen. Het *Misjkan* wordt afgebouwd en op de eerste dag van de maand *Nissan* van het tweede jaar na de Uittocht uit Egypte ingewijd. De vorsten van iedere stam doen een gemeenschappelijke gift om het *Misjkan* te helpen vervoeren. Bovendien geven zij ieder een persoonlijke, zij het voor ieder een gelijke gift, bestaande uit goud, zilver, dier- en meeloffers.

Prepared by Ohr Somayach in Jerusalem, Israel
©1998 Ohr Somayach International - All rights reserved.

Haftara parasjat Naso (Sjoftiem [Richteren] 13:2-25)

Het verhaal van de Haftara van de week

De achtergrond van de Haftara is dat de Israëlieten voortgingen met te doen wat slecht is in de ogen van Hasjem, zodat Hasjem hen gedurende veertig jaar had overgeleverd in de handen van de Filistijnen. De vrouw van Manoach komt op een zekere dag thuis van het veld en vertelt haar man dat een man van G-d aan haar verschenen is. Ze zegt: „Hij leek op een engel en hij zei dat we een baby, een jongentje zullen krijgen en dat die vanaf de geboorte een *nazier* zal zijn.” De engel verschijnt nogmaals aan de vrouw, als zij in het veld is. Zij haalt haar echtgenoot en neemt hem mee naar het veld. Manoach wil zelf horen wat de engel tegen zijn vrouw zegt. De engel zegt: „Doe precies wat ik tegen je vrouw gezegd heb. Niets wat er van de wijnstok komt, mag ze nuttigen, wijn en sterke drank mag ze niet drinken en niets wat onrein is mag ze eten.” Dan neemt Manoach een geitebokje en een meeloffer en laat dat op een rots in vlammen opgaan voor Hasjem. En op het moment dat de vlam van het altaar opstijgt naar de hemel, stijgt ook engel op naar de hemel in de altaar-vlam. Zij zijn allebei bang dat ze nu zullen sterven omdat zij rechtstreeks met een engel te maken hebben gehad, maar zijn vrouw verzekert Manoach dat Hasjem hen niet zover gebracht heeft om hen te doden. De zegen van de engel komt uit, en zij bevalt van Sjimsjon.

Het verband met de parasja van de week

Sjimsjon was een *nazier*, en de parasja van deze week behandelt de wetten voor de *nazier*. Een *nazier* is iemand die heel erg vroom wil zijn en zich wil wijden aan Hasjem gedurende een bepaalde tijd.

Sjimsjons *naziroet* verschilde echter in een aantal opzichten van een gewoon *naziroet*. Ten eerste was Sjimsjon een *nazier* vanaf het moment van de bevruchting [zijn moeder mocht al geen producten van de wijnstok eten of wijn drinken noch iets onreins eten], terwijl normaliter iemand pas vanaf zijn geboorte een *nazier* kan zijn. Verder zweert iemand zelf dat hij een *nazier* wil zijn of een vader zweert dat zijn zoon een *nazier* zal zijn. Sjimsjon werd door Hasjem als *nazier* aangewezen.

Ten derde mag iemand die voor zijn hele leven *nazier* is, af en toe zijn haar knippen, als hem dat gaat hinderen. Dat was Sjimsjon verboden.

Ten slotte mag een 'normale' *nazier* zich niet aan een lijk verontreinigen. Dat mocht Sjimsjon wel, om wraak te kunnen nemen op de Filistijnen.

SJAVOE'OT

Wij vieren vanavond en morgen Sjavoë'ot en we leren dat dit het feest is van Matan Tora – Het Geven van Tora. Nu heeft ieder Joods feest zijn speciale tekens en kenmerken. Pesach heeft zijn Sederavond en matsot, Rosj Hasjana zijn Sjofar, Soekot zijn soeka en de Arba Miniem en dan hebben we ook nog Simchat Tora, waar we ook feest vieren rondom onze Tora, door ermee te dansen. En wat is het kenmerk van Sjavoë'ot? Dat we 's nachts op blijven (althans sommigen) en leren. En we lezen Megillat Ruth.

Waarom twee feesten die Tora vieren? Twee feesten die het zelfde gedenken. En waarom die twee verschillende manieren van vieren? Op Simchat Tora halen we de Tora-rollen uit de Aron maar leggen ze niet op de Bima, maken ze niet open, maar we dansen ermee. En dan lezen we Tora uit en beginnen haar opnieuw te lezen. En wat lezen we op Sjavoë'ot? Megillat Ruth. Wat heeft het verhaal van Ruth daarmee te maken? En waarom blijven we de nacht van Sjavoë'ot op en leren Tikoën Sjavoë'ot?

Op Simchat Tora leren we dat zelfs als een Jood – chas wesjalom – het hele jaar geen Tora geopend heeft, hij toch nog een spirituele plaats in Tora heeft. Zelfs al is Tora voor hem een gesloten boek, iedere Jood heeft een diepgewortelde binding met Tora. Zoals we op Simchat Tora lezen (Devariem 33:4):

תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מִשָּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלָת יִצְחָק:

De Tora die Mosjé ons gebood, is een erfstuk voor de hele gemeente van Ja'akov.

De Tora is niet het uitsluitend eigendom van de Geleerden, Tora behoort aan iedereen toe.

Maar er komt een tijd dat je het boek moet openmaken! We dansen niet het hele jaar met Tora, dat doen we alleen op Simchat Tora. De rest van het jaar lezen we eruit. En dat vieren we op Sjavoë'ot. We versieren onze Tora met mantels en kronen en bellen en borstplaten, maar al die dure dingen wegen niet op tegen het leren van Tora. De Tora huilt en roept: „Dank jullie wel voor het zilver, dank jullie wel voor het decorum, maar wat ik werkelijk nodig heb, is jou. Ik wil jouw tijd. Jouzelf.”

Dus op Sjavoë'ot worden we eraan herinnerd om het boek te openen en daar de nodige tijd aan te spenderen. Maar waarom 's nachts? Waarom blijven we de nacht van Sjavoë'ot tot laat op, of gaan helemaal niet naar bed?

De Midrasj vertelt dat de nacht vóór Matan Tora het volk ging slapen, alsof er niets aan de hand was. Waarom gingen de Joden deze nacht, vlak voor Matan Tora, waar ze zeven weken naar toegeleefd hadden en waar ze zich al die dagen op hadden voorbereid, slapen? „Omdat,” zegt de Midrasj, „slapen in de nacht van Sjavoë'ot zoet is, en de nacht kort.” En de Midrasj gaat dan verder en zegt dat er in die nacht een wonder gebeurde want de muggen beten de Joden niet. Wordt u ook wel eens gewekt in de nacht van eeeeeee ... een mug die je niet laat slapen? Maar die nacht was het werkelijk een rustige en zoete nacht.

Toen Hasjem 's ochtends kwam om hun de Tora te geven, sliepen ze nog. G-d zei: „Ik kom hun het kostbaarste geschenk brengen, en zij slapen!” G-d moest hen wakker maken. En daarom, wordt ons verteld, blijven we nu op, om te laten zien dat we echt graag Tora in ontvangst nemen. En daarom, zo wordt ons verteld, leren velen Tikoën Sjavoë'ot, een *tikoën*, reparatie van die fout van toen.

Maar is dat alles? In Tora zelf lezen we hier niets over. We lezen ook niet dat het Joodse volk gestraft werd over dit „vergriep.” We lezen verschillende malen dat Hasjem boos is op het Joodse volk, zoals bij de zonde van het Gouden Kalf en bij de zonde van de 12 spionnen, als Miriam kwaad spreekt over Mosjé en bij andere gelegenheden. Maar hier niets.

En dan nog iets. Tora is normaliter altijd zeer zorgvuldig om geen kwaad te spreken. Als de dieren de Ark van Noach binnengaan leren we over dieren die *Tahor* – rein – zijn, en over dieren die niet *Tahor* zijn. Er staat niet dat ze *Tamee* zijn. Tora probeert altijd positieve woorden te vinden.

Waarom dan spreekt de Midrasj zo negatief over het Joodse volk? Was het zo'n grote schande dat ze zich verslapen hadden, in plaats van gretig te verlangen naar de ontvangst van Tora, dat dit voor alle toekomstige generaties moest worden vastgelegd? Bovendien, we doen er *tikoën* voor. Was het niet voldoende om vast te stellen dat we ons toen verslapen hebben? Waarom al de details?

De Chassidische meesters vertellen ons dat G-d ons een ziel gegeven heeft en Hij kleepte die ziel in een lichaam. Wanneer de ziel het lichaam verlaat, blijft alleen het lichaam over. De ziel verlangt op te stijgen naar G-d en zich met Hem te verbinden, maar het lichaam houdt de ziel vast. De ziel wil zich 24 uur per dag aan Hasjem hechten, maar het lichaam houdt dat tegen. Het lichaam is een belemmering voor de ziel om zich

hechter met G-d te verbinden. Een mens wordt moe, hij heeft slaap nodig, een kop koffie, iets te eten. We zijn maar mensen. Sommigen denken dat het doel van de Schepping is om in de spirituele wereld te leven, en zij willen daarom hun ziel loskoppelen van hun lichaam.

Tijdens de slaap bevrijd de ziel zich van het lichaam. De Talmoed zegt dat slaap $\frac{1}{60}$ van de dood is. Veel mensen sterven in hun slaap. Tijdens de slaap stijgt de ziel op naar zijn oorsprong boven. En dat was toen het doel van de Joden om de gaan slapen.

De Joden in de woestijn hadden zich 49 dagen op de ontmoeting met Hasjem voorbereid en waren iedere dag op een hoger spiritueel niveau gekomen. Ze dachten dat als ze nu zouden gaan slapen, hun ziel tot G-d zou opstijgen en zich zou losmaken van hun lichaam. Dan zouden ze de Tora in ontvangst kunnen nemen in volmaakte reinheid, ongestoord door hun aardse, fysieke behoeften.

G-d herkende hun goede bedoelingen en hielp hen rustig slapen door de muggen weg te houden. Wanneer G-d bezwaar had gemaakt tegen hun slapen, dan had hij de muggen niet tegen gehouden, maar hen juist opgehitst om hen wakker te zoemen.

Waarom lezen we dan de *Tikoen* ieder jaar? Omdat G-d zegt: „Ik weet dat jullie bedoelingen goed waren, maar jullie maakten een kleine fout. Ik zal jullie niet straffen, maar de fout moet hersteld worden.”

Wat was de fout? Dat het uiteindelijke doel van de Schepping een spirituele wereld is, in plaats van de fysieke wereld. Echter, G-d wilde een woonplaats hebben in deze aardse wereld. G-d wilde de scheiding tussen het spirituele en het fysieke opheffen, zodat wij de fysieke wereld zouden verheffen tot een spiritueel niveau. Daartoe gaf G-d ons de Tora.

Rav Jeroecham zegt dat de essentie van Tora ‘goedheid, liefdadigheid’ is. Daar begint Tora mee en daar eindigt het mee. We kunnen dus concluderen dat de voornaamste boodschap van Tora is gebaseerd op goedheid en liefdadigheid. Al de mitswot *bein adam we chavero* – tussen de mens en zijn medemens – leren ons om andere mensen goed te behandelen. „Wat jij niet wil dat jou geschiedt, doe dat ook een ander niet, en dat is de kern van de Tora, de rest is toelichting en verklaring.” zei Hillel de Oude, vrij geïnterpreteerd. „*וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ, זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בְּתוֹרָה,*” – Heb je naaste lief als jezelf” zei Rabbi Akiva, „dat is de belangrijkste regel van Tora.”

We kunnen nu ook begrijpen waarom we op Sjavoe’ot het verhaal van Ruth lezen. Ruth, die dit principe zo overduidelijk voor haar schoon-moeder in praktijk bracht, en Boaz die dat herkende en dat met gelijke mate beloofde, leren ons hoe wij Tora moeten leren: hoe wij de fysieke wereld om ons heen op een hoger, spiritueel niveau kunnen brengen.

Inzicht in Parasjat Naso

Een hoofd vol Heiligheid

In Parshat Naso maken we kennis met een nieuw type individu, een persoon die niet tevreden is met de veelheid van geboden en verboden, die alle Joden bevolen zijn; in plaats daarvan zoekt hij/zij naar verdere beperking, met een gelofte om een Nazier te worden:

En G-d sprak tot Mosje als volgt: Spreek tot het volk van Israël, en zeg hen: Als een man of vrouw zich wil wijden door middel van een gelofte van een naziereeër om zich te onthouden ter ere van Hasjem, dan zal hij zich afzijdig houden van wijn en sterke drank, Al de dagen van de gelofte van zijn afscheiding zal geen scheermes komen op zijn hoofd, totdat de dagen zijn vervuld, waarin hij zich afscheidt voor G-d, zal hij heilig zijn, en de lokken van het haar van zijn hoofd laten groeien. Al de dagen van zijn nazierschap zal hij niet komen in de buurt van een dode. Hij zal zich niet verontreinigen voor zijn vader of zijn moeder, voor zijn broer, of zijn zuster bij hun dood, omdat de wijding van zijn G-d op zijn hoofd is. (Bamidbar 6:1-7)

In zijn commentaar op deze verzen, merkt Recanati op dat de heiligheid die de Nazier accepteert, doet denken aan een Kohen – of zelfs van een Kohen Gadol.¹ De wijn, die hij heeft afgezworen is een van de voorwaarden voor een Kohen die in actieve dienst is in de Tempel.² Het verbod om zich aan de dood te verontreinigen is als de Kohen, hoewel in dit geval het zelfs sterker is dan de normale beperkingen: een gewone Kohen is het toegestaan om zich te verontreinigen, indien een lid van zijn naaste familie overlijdt, terwijl de Nazier is verboden dit te doen, zelfs in deze omstandigheden.

Interne en externe heiligheid

Dit extra niveau van het verbod op onreinheid (*toema*) kan worden opgevat als een indicatie van de heiligheid die door de Nazier bereikt wordt, en brengt hem op een niveau dat gelijk is aan die van een Kohen Gadol. Maar de commentaren bieden een meer technische uitleg: een gewone Kohen bereikt zijn heiligheid via zijn bloedlijn; was zijn vader niet een Kohen geweest – dan hij ook niet. Als zijn moeder niet geschikt was geweest om een Kohen trouwen, zou hij – haar zoon – niet een Kohen zijn. Echter, de Kohen Gadol bereikt zijn hoger niveau van heiligheid dankzij externe factoren: Hij is gekozen voor deze verheven taak, niet als een automatisch gevolg van zijn afkomst. Hij mag zich daarom niet verontreinigen, zelf niet voor familie.³ Ook de status van Nazier rust op basis van een gelofte, en is onafhankelijk van het niveau van heiligheid van zijn familie en zijn ouders, vandaar dat hij zich zelfs niet kan verontreinigen voor zijn ouders.⁴

* * *

Wildheid

Het derde aspect van de Nazier de “heiligheid” manifesteert zich in het verbod op haar knippen. Dit staat in schril contrast met het recht van de Kohen, en van de Kohen Gadol. Een persoon wiens haar lang is, is het niet toegestaan om te functioneren als een Kohen, en een Kohen Gadol moet altijd zorgen dat zijn haar niet wild is. In feite is de maximaal toegestane lengte van het haar voor de Kohen afgeleid van de minimale lengte die een Nazier zijn haar moet laten groeien: 30 dagen groei.⁵

Waarom vinden we in het bijzonder met betrekking tot het haar van de Nazier dat we een afwijking vinden van de wetgevingen voor de Kohen? De Tora bevat een precedent met betrekking tot wilde haren – in het gedeelte onmiddellijk voorafgaande aan de bespreking van Nazier, waar de Tora de beproefing beschrijft die de Sota moet doorstaan: van een vrouw is het bekend dat zij zich afgezonderd heeft met een man, anders dan haar eigen man, een man van wie haar echtgenoot haar specifiek vroeg om niet alleen mee te zijn. Hoewel ze ontrouw ontkent en beweert deugdzaam te zijn, zijn de omstandigheden vernietigend. De Tora introduceert een ritueel dat haar onschuld – of schuld zal bewijzen.

Deze vrouw, die schuldig is aan een slecht oordeel, tenminste voor wat betreft haar keuze om zich in deze situatie in gevaar te brengen, wordt naar de Heilige Tempel gebracht. Haar haar wordt onbedekt – letterlijk, “wild gemaakt”:

„En de Kohen plaats de vrouw voor G-d, en maakt het haar van het hoofd van de vrouw los, en plaats het meeloffer in haar handen, dat is het meeloffer van jaloezie; en de Kohen heeft het bittere water in zijn hand, dat de vloek veroorzaakt” (Bamidbar 5:18).

Rasji definieert het woord *para* als ‘wild maken’: haar haren moeten los hangen, haar vlechten ongedaan gemaakt.⁶ Dit is hetzelfde woord (zie Bamidbar 6:5) dat gebruikt wordt om de Nazier beschrijven, en wat er gebeurt als hij afziet van zijn haar knippen. Deze taalkundige verbinding versterkt de tekstuele band tussen deze twee afdelingen, een verbinding versterkt door de rabbijnse traditie die graaft in de psychologie van de Nazier: De reden waarom een persoon deze striktheid op zich neemt, de impuls een Nazier te worden, is het trauma van het Sota ritueel. Een omstander of getuige van de schande van de Sota (het ontbloten van het haar van een getrouwde vrouw) zou niet onberoerd worden door het hele scenario. Na getuige te zijn geweest van een Sota in haar moment van schande, zal elke man of vrouw ertoe worden bewogen om te zoeken naar een geestelijke verheffing. Deze traditie wordt gerapporteerd door Rasji:

„Waarom is het gedeelte van Nazier geplaatst naast dat van de Sota? Om u te vertellen dat iemand die een Sota in haar schande ziet, op zich moet nemen om zich te onthouden van wijn, want dat leidt tot overspel” (Rasji op Bamidbar 6:2).

Rasji brengt het scenario terug naar zijn oorsprong: Wijn zorgt voor verwarring⁷; wanneer iemand daarvan onder de invloed is, wordt zijn oordeel aangetast. Deze vrouw toont een slecht beoordelingsvermogen, wanneer zij zich afzondert met een man – niet zomaar een man, maar met name iemand waar haar man geen vertrouwen in had – en aldus heeft zij schade veroorzaakt aan haar relatie met haar man. Ze is naar de Kohen gestuurd, die zelf elk gebruik van wijn verboden is als hij de dienst verricht in het Beit HaMikdasj. Inmiddels is de ‘onschuldige’ toeschouwer getuige van de schande, ziet hoe het delicate evenwicht tussen het geestelijke en lichamelijke wordt verstoord door wellustig verlangen, en hij maakt een gebaar in de tegenovergestelde richting. Hij zweert wijn af, en laat zijn eigen haren groeien. Simpel gezegd, de wetten van de Nazier combineren de wetten van de Kohen met een reactie op de schande van de Sota.

De Talmoed beschouwt de gelofte van onthouding van de Nazier als een concessie, een drastische maar

noodzakelijke maatregel van de toeschouwer, die zijn eigen evenwicht probeert terug te krijgen. Zelfs een buitenstaander, een onschuldige toeschouwer, wordt aangetast en beïnvloed door getuige te zijn van de seksueel geladen situatie. De Tora wetten rond de Nazier bevestigen deze houding: Terwijl aan de ene kant de Tora deze methode van genezing langs geestelijke weg gedooft (voor een periode van dertig dagen), moet de Nazier dit proces beëindigen met het brengen van een zondoffer, een boetedoening voor het legitieme plezier dat had kunnen worden genoten, maar vrijwillig werd verspeeld.⁸

Het complexe geheel van de reacties en houdingen van de Nazier om te zondigen kan een zeer moeizame relatie helpen verklaren, die is opgenomen in de Profeten. Koning David was de eerste gezalfde koning van de Davidische dynastie. Het is duidelijk, dat David er de voorkeur aan zou hebben gegeven om zelf de zoon uit te kiezen, die zou regeren na hem, en zou zeker verwacht hebben dat de opvolging slechts zou plaatsvinden na zijn overlijden. Maar een van zijn zonen, Avsjalom, verklaarde zichzelf tot koning – los van het feit dat zijn vader, koning David, nog steeds in leven was op het moment. Avsjaloms opstand begon toen zijn halfbroer Amnon (ze hadden dezelfde vader, maar verschillende moeders) een obsessie ontwikkelde voor zijn eigen halfzus: Tamar de prachtige, volle zus van Avsjalom. Amnon bedacht een plan, zodat hij alleen kon zijn met zijn zus en daarna nam haar met geweld:

¹ Enige tijd daarna gebeurde het volgende: Davids zoon Avsjalom had een zeer knappe zuster, die Tamar heette, en Amnon, Davids zoon, was verliefd op haar. ² Amnon werd bijna ziek van verlangen naar zijn zuster Tamar, daar zij een maagd was en het dus in Ammons ogen onmogelijk scheen, haar iets aan te doen.... ⁶ En zo ging Amnon dus liggen en hield zich ziek. Toen de koning kwam om hem te bezoeken, zei Amnon tegen de koning: laat alstublieft mijn zuster Tamar komen en voor mijn ogen twee hartenkoeken klaarmaken, die ik uit haar hand zal eten.... ¹¹ Toen zij ze hem echter wilde geven om te eten, hield hij haar vast en zei: „Kom bij mij liggen, mijn zusje!”... Hij wilde echter niet naar haar luisteren, maar overmeesterde haar, randde haar aan en verkrachtte haar. (Sjmoeël II, 13:1-2,6,11,14)

Toen Avsjalom dit ontdekte, bedacht hij een wraak – en zorgde ervoor dat Amnon zou sterven. Kort daarna riep Avsjalom zichzelf tot koning uit.

Volgens de Talmoed waren Avsjalom en Tamar kinderen uit een relatie die David had met een vrouw, gevangen in de strijd – mooi van uiterlijk (*Jefat Toar*).⁹

De Talmoed leert ons dat de toelaatbaarheid van het nemen van dergelijke gevangenen in oorlogstijd een concessie is aan de broosheid van de mens, een compromis met de *Jetzer Hara* (slechte neiging).

„Mooi van uiterlijk”: De Tora voorzag hier uitsluitend in de menselijke passies: het is beter voor Israël om vlees te eten van [dieren] die op sterven liggen, maar die [ritueel] geslacht zijn, dan vlees van dieren die zijn gestorven [en niet ritueel geslacht] (Talmoed Bavli Kiddoesjien 21b).

Avsjalom, als het product van een dergelijk huwelijk, kan een mentale en morele lijn getrokken hebben, die het verachtelijke gedrag van Amnon terugvoerde naar zijn wortels in het wellustige gedrag van hun vader.¹⁰ Of dit idee volledig in zijn hoofd werd gevormd of niet, kunnen we nooit weten, maar wat we wel weten is dat hij besloot om zich het koninkrijk van zijn vader toe te eigenen na deze episode. Vermoedelijk had hij het gevoel dat hij een verdienstelijker kandidaat voor de troon had gevonden – zichzelf.

Er is een ander aspect aan het persoonlijke verhaal van Avsjalom, dat vermeld wordt in de rabbijnse traditie: Avsjalom was een Nazier.

Er staat in de Talmoed (Nazier 4b-5a): Rabbi zei dat Avsjalom een levenslange naziereeër was, want er staat geschreven: „En het gebeurde na verloop van veertig jaar dat Avsjalom tegen de koning zei: „Laat mij alstublieft gaan, zodat ik de eed die ik Hasjem gezworen heb in Chevron, kan nakomen” (Sjmoeël 2, 15:7). Hij was gewoon om zijn haar om de twaalf maanden te laten knippen... R. Nehorai zei: [Avsjalom] was gewend om zijn haar om de dertig dagen te knippen. R. Jose zei: hij was gewend om het elke vrijdagmiddag te knippen, want vorsten laten meestal hun haar verzorgen aan de vooravond van elke Sjabbat (Talmoed Bavli Nazier).

Misschien was dit zijn antwoord op de corrupte wereld die hij om zich heen zag. Zijn persoonlijke reactie op de *Jetzer Hara* was om een Nazier te worden. Misschien had hij er zichzelf van overtuigd dat ascese hem zou beschermen tegen de zonde. Maar de strijd tegen de *Jetzer Hara* is lastig: De tegenstander draagt veel verschillende maskers en kostuums. Vertrouwen op de overwinning op het slagveld is bijna een zeker teken van de nederlaag.

Ironisch genoeg was het haar van Avsjalom de oorzaak van zijn dood:

„En Avsjalom ontmoette de dienaren van David. En Avsjalom reed op een muilnier, en het muilnier liep onder de dikke takken van een grote eik door, en zijn hoofd raakte in de greep van de eik, en hij werd opgetild tussen de hemel en de aarde, en het muilnier, dat onder hem was, liep door van onder hem vandaan.” (Sjmoeël II 18:9)

Niet alleen waren het zijn haren die zijn ondergang brachten, de Talmoed leert ons dat de opstand werd veroorzaakt door zijn haar:

„Maar in heel Israël was er niemand zoveel geprezen als Avsjalom voor zijn schoonheid: vanaf de zool van zijn voet tot aan de kruin van zijn hoofd was er geen gebrek aan hem. En wanneer hij zijn hoofd geschoren had, want het was op het einde elk jaar dat hij het schoor, omdat het haar zwaar voor hem was en dus schoor hij af, woog het haar van zijn hoofd tweehonderd sjekel volgens het gewicht van de koning.” (Sjmoel II 14:25-26)

Avsjalom praalde met zijn haren. Onze rabbijnen hebben geleerd (Talmoed Bavli Sota 10b): Avsjalom rebelleerde [tegen zijn vader] door zijn haar, want het is gezegd:

„Er was niemand, die zo veel was geprezen als Avsjalom voor zijn schoonheid, enz.”

Dit leidde ertoe dat hij arrogant werd. Avsjalom voelde dat zijn haar, het haar van een Nazier, meer „woog” dan zijn vader, de koning. Zijn gevoel van superioriteit, van het recht op de troon, werd geboren uit deze eigengerechtigheid. Hij was trots op zijn eigen rechtschapenheid, zijn naziereeër geloften van kuisheid en onthouding. Hij zag zichzelf als duidelijk superieur boven David, want hij, Avsjalom, zou zich niet laten verleiden door schoonheid, hij zou niet zwichten voor de lust zoals David (en Amnon) gezwicht waren. Hij zou eerder zijn schitterende naziereeër lokken afscheren en die bestemmen voor G-d.

Maar Avsjaloms *Jetser Hara* nam een andere vorm aan, en zijn eigen persoonlijke *Jetser Hara* richtte zich op een andere zwakte: obsessie voor macht. Al spoedig bracht zijn verlangen naar macht hem tot een daad die zelfs hij – speciaal hij – had moeten zien als iets immoreels:¹¹

„Achitofel zei tegen Avsjalom: ‘Ga naar de bijvrouwen die uw vader heeft achtergelaten om op het huis te passen, dan zal heel Israël weten dat u uw vader veracht en dan zullen al uw aanhangers moed krijgen.’ En dus werd er op het dak een tent opgezet voor Avsjalom en Avsjalom kwam voor de ogen van heel Israël bij alle bijvrouwen van zijn vader” (Sjmoeël II 16:21-22).

Avsjaloms gebrekkig oordeel openbaarde zich niet in afzondering, zoals de Sota, die verdacht werd van ontrouw: zijn dwaasheid werd in het openbaar geplaagd, op klaarlichte dag, demonstratief – „in de ogen van heel Israël.” Hij dacht dat het een Nazierschap hem beschermde. Hij geloofde dat hij rechtvaardiger was dan zijn vader. Hetzelfde haar dat zijn ‘heiligheid’ symboliseerde, verraadde hem uiteindelijk, net zoals hij zijn eigen geloften van zuiverheid verraden had, en zoals hij zijn vader had verraden.

De eerste nazier

De eerste keer dat het woord Nazier verschijnt in de Tora is in verband met Joseef. Het maakt deel uit van een glorieus zegening die Jaäkov schenkt aan zijn geliefde zoon:

Joseef is een jonge vruchtboom, een vruchtboom aan een bron, waarvan de loten over de muur klimmen. De boogschutters tergen en beschieten hem, en beschouwen hem als een vijand. Maar zijn boog blijft zijn kracht behouden, en de spieren van zijn handen blijven sterk door de handen van de machtige G-d van Jaäkov, door de Herder, de Grondsteen van Israël. Door de G-d van je vader, die je zal helpen, en door de Almachtige, die je zal zegenen met zegeningen van de hemel boven, de zegen van de diepte beneden, zegeningen van de borsten, en van de baarmoeder. De zegeningen van je vader overtreffen de zegeningen van mijn voorvaderen tot de uiterste grenzen van de eeuwige heuvelen. Mogen ze komen op het hoofd van Joseef, en op de kruin van het hoofd van hem, die gescheiden was van zijn broers [letterlijk, „Nazier van zijn broers”] (Bereisjiet 49:22-26).

Het gebruik van het woord Nazier in deze context is onduidelijk. De Rasjbam relateert het aan het woord *nezer* – Kroon, want Joseef heerste over de anderen. In Joseefs dromen zag hij zijn vader zich voor hem buigen. Misschien had Joseef ook last van een gevoel van superioriteit zoals we zagen bij Avsjalom? Misschien was Joseef, zoals Avsjalom, schuldig aann usurpatie van de plaats van zijn vader? De broers haatten hem voor zijn dromen, verdachtten hem van deze zelfde gevoelens van superioriteit; zelfs zijn vader was niet zeker, maar hield zijn oordeel over de houding van zijn jongste voor zich. Wat ze allemaal niet begrepen was dat Joseef inderdaad zou regeren, maar niet ten koste van zijn vader of zijn familie. Joseef zou het machtige Egyptische rijk regeren.

De Talmoed begrijpt Jaäkov's zegen meer letterlijk: Joseef was een Nazier.

R. Melai zei in de naam van R. Jitschak van Magdala: Vanaf de dag dat Joseef werd gescheiden van zijn broers, heeft hij geen wijn meer geproefd, want er staat geschreven: „De zegeningen van je vader [... komen op het hoofd van Joseef], en op de kruin van het hoofd van hem die een nazier was [sinds zijn vertrek] van zijn broers.” (Talmoed Sjabbat 139a)

Er zijn nog andere details van het pad van Joseef naar grootheid die ons brengen tot een onderzoek naar Joseef als Nazier. Het meest interessant is het incident in het huis van Potifar dat leidde tot Joseefs opsluiting. Joseef vond zichzelf alleen met een vrouw die de vaste bedoeling had om met hem overspel te plegen:

„En hij liet alles over aan de handen van Joseef, en hij wist met hem bij zich van niets meer, dan alleen het brood dat hij at. Maar Joseef was mooi van gestalte en knap van uiterlijk. Na deze gebeurtenissen richtte de vrouw van zijn heer haar ogen op Joseef en zei: „Kom bij mij liggen”. Maar hij weigerde en zei tegen de vrouw van zijn heer: „Kijk, mijn heer bekommert zich bij mij niet wat er in zijn huis gebeurt en alles wat hij bezit heeft hij mij toevertrouwd. Niemand is groter dan ik in dit huis, en niets heeft hij mij onthouden, behalve u, omdat u zijn vrouw bent; dus hoe kan ik zo iets geweldig slechts doen en zondigen tegenover G-d?” En het gebeurde dat zij iedere dag Joseef aansprak, maar Joseef luisterde niet naar haar om bij haar te liggen, om met haar samen te zijn. Maar op zekere dag, toen hij in het huis kwam om zijn werk te doen, en er niemand van de huisgenoten daar in het huis aanwezig was, greep zij hem bij zijn kleren en zei: „Kom bij me liggen”. Maar hij liet zijn kledingstuk in haar handen achter en vluchtte en ging naar buiten. Toen zij nu zag dat hij zijn kleren bij haar had achter gelaten en naar buiten was gevlucht, enz. (Bereisjiet 39:6-13).

Joseef, zowel als Avsjalom, zag er goed uit, maar uiteindelijk veroorzaakte dit zijn problemen en leidde tot zijn opsluiting. Joseef bevond zich in een situatie vol met seksuele energie, aan de rand van de afgrond van het morele verval: Hij was het voorwerp van het verlangen van een getrouwde vrouw, en inderdaad ging hij naar haar huis en was met haar alleen. Maar de zuiverheid van Joseef bleef ongerept. Hij kwam als overwinnaar uit de strijd. Joseef reageerde op deze situatie door de eerste Nazier te worden, zich vrijwillig onthoudend van bepaalde genoegens die hem niet verboden waren. Hijzelf zag niet het pad waar dit hem naar toe zou nemen, hij had geen bijbedoelingen, hij was alleen op zoek naar zuiverheid, en trouw blijvend aan G-d. Hij vroeg geen grootheid of beloning voor zijn heldhaftige gedrag; hij belandde in een cel, samen met politieke gevangenen. Hij zag niet hoe de ontsnapping aan de vrouw van Potifar hem op een dag naar het paleis zou leiden. Net als Avsjalom was Joseef een Nazier – en in feite regeerde hij tijdens het leven van Jaäkov. Maar in tegenstelling tot Avsjalom, had Joseef niet het gevoel rechten te hebben vanwege zijn schoonheid, zijn deugd en zijn onthouding. Joseef is voor eeuwig bekend als Joseef de Tsadiek, Joseef de Rechtvaardige; Avsjalom wordt herdacht in schande.

Joseef is het prototype van de Nazier: De ware Nazier moet niet het gevoel hebben ergens recht op te hebben; hij moet het door hem gekozen pad zien als een noodzakelijke stap in zijn persoonlijke strijd tegen de *Jetser Hara*. Als aan zijn eed is voldaan, moet de Nazier een zondoffer brengen, om te boeten voor de noodzaak van deze stap, omdat hij zo diep beïnvloed was door de *Jetser Hara*.

Vele jaren later kwam een andere *Tsaddiek* een Nazier tegen (in Talmoed Bavli Nedariem 9b):

Want er werd geleerd: Sjimon de Tsaddiek zei: Slechts één keer in mijn leven heb ik gegeten van het schuldoffer, gebracht door een verontreinigde Nazier. Op een keer kwam er een Nazier uit het Zuiden, en ik zag dat hij mooie ogen had en een knappe verschijning was, met dikke haarlokken symmetrisch geplaatst. Zei ik tegen hem: „Mijn zoon, wat is de reden dat je dit mooie haar van jou wil vernietigen?” Hij antwoordde: „Ik was een herder voor mijn vader in mijn stad. Het gebeurde eens dat ik ging om water te putten uit een put, en ik keek neer op mijn weerspiegeling in het water, waarop mijn slechte verlangens bij mij op kwamen om mij van de wereld te verdrijven [door de zonde]. Maar ik zei tot hem [mijn lust]: ‘Jij onderkruipsel, waarom wil je jezelf kunnen beroemen in een wereld die niet de jouwe is, met degene die is voorbestemd voor de wormen en tot stof terug te keren? Ik zweer dat ik [die mooie haren] zal afscheren om wille van de Hemel.’” Onmiddellijk stond [Rabbi Sjimon] op en kuste zijn hoofd, en zei: „Mijn zoon, mogen er nog vele Nazieriten zoals jij in Israël zijn! Over jou zegt de Heilige Tora: ‘Wanneer een man of een vrouw zich wil afscheiden door middel van een gelofte van een naziereër, om zich te wijden aan G-d, enz.’” (Talmoed Bavli Nedariem 9b)

Zich realiserend dat de *Jetser Hara* zijn vijand is, trekt deze Nazier ten strijde, en verwijdert het object van zijn eigen trots. Het zien van zijn eigen reflectie schokte zijn bewustzijn, en met dezelfde daad, die de gelofte

van een Nazier verbreekt, werd hij een Nazier.

Een van de grote kabbalisten van de middeleeuwen, Rav Menachem Azarja DeFano, voegt een interessant nawoord aan deze passage toe. Hij zegt dat deze Nazier de oneffenheid in de ziel van Avsjalom hersteld heeft. Overwegende dat Avsjalom het toestond dat zijn haren de bron werden van zijn trots, gebruikte deze man zijn haren om G-d echt te dienen en om zijn trots te onderdrukken.¹² Dit is de uitdaging van de ware die naar van G-d: het identificeren van de eigen persoonlijke *Jetser Hara* en daar strijd tegen te voeren, zonder enige verwachting van felicitatie of beloning, maar gewoon om de kunstmatige barrières te overwinnen die ons de nabijheid tot G-d verhinderen. Ieder van ons bezit het vermogen om te vechten en deze oorlog te winnen.

Voetnoten

1. Commentaar van Recanati op Parshat Naso.
2. Zie de opmerkingen van de rabbi Jesjajahoe Horowitz in zijn Sjnei Loechoth Habrit Parasjat Naso.
3. Er is echter een voorkeur voor een zoon, of iemand die op een andere manier de positie van Kohan Gadol zou erven – indien deze het waard is te benoemen. Zie Rambam ‘Wetten van Klei HaMikdasj’ 04:20.
4. Zie ‘Sod Eser Sefirot’ door Rav Mosje DeLeon.
5. Zie Rambam Hilchoth Biat HaMikdasj.
6. Zie Rasji op Bamidbar 05:18.
7. Volgens de Misjna in Sota (te vinden in de Talmoed Bavli Sota 7a), is dit een van de dingen die tegen de verdachte vrouw gezegd worden, in de hoop dat ze haar schuld zal toegeven.
8. Zie Rasji op Bamidbar 6:11 gebaseerd op de Talmoed Bavli Nazier 19a.
9. De Talmoed (Sanhedrin 21a) vermeldt dit feit in het kader van een discussie over Tamar, en wij weten uit de Bijbelse tekst dat ze een volle zus van Avsjalom was: Rav Jehoeda zei verder in naam van Rav: Tamar was een dochter van een *jefat to’ar*, zoals Tamar tegen Amnon zegt (in Sjmoel II, 13:13): „Spreek daarom liever met de koning, want hij zal mij je niet weigeren.” Kun je je voorstellen dat zij de nakomelinge was van een wettig huwelijk, hoe zou zijn zus hem ten huwelijk kunnen worden gegeven? We moeten dus concluderen, dat ze de dochter was van een *jefat to’ar*.
10. Zie het commentaar van Rav Tzadok Hakohen van Lublin in Jisrael Kedoshim, artikel zes, waar hij zegt dat Avsjalom Amnon haatte voor zijn seksuele indiscreties.
11. Zie het commentaar van Rav Tzadok Hakohen van Lublin, *ibid*.
12. Geschriften van Menachem Azarja Defano, Sefer Gilgoelei Nisjamot, *ot alef*, deel 20.

MISJNA VAN DE WEEK

TRAKTAAT DEMAI – HOOFDSTUK DRIE

(met aantekeningen van Rabbi Ovadia miBartinoro)

Misjna 3:2

הַרוֹצֵה לְחַזֵּם עָלָי יָרֵק לְהַקְלֵ מִמִּשְׁאוֹ, לֹא יִשְׁלִיךְ עַד שְׂיַעֲשֶׂר. הַלּוֹקֵחַ יָרֵק מִן הַשּׁוּק וְנִמְלֵךְ לְהַחֲזִיר, לֹא יִחֲזִיר עַד שְׂיַעֲשֶׂר, שְׂאִינוֹ מְחַסֵּר אֶלָּא מִנְיָן. הִזְה עוֹמֵד וְלוֹקֵחַ וְרָאָה טֶעַן אַחַר יָפָה מִמֶּנּוּ, מִתָּר לְהַחֲזִיר, מִפְּנֵי שְׁלֵא מִשְׁךְ:

Wie groentebladen wil plukken¹ om zijn last te verlichten, die mag ze niet weggooien voordat hij het vertiend heeft². Wie groente gekocht heeft op de markt³ en besluit het terug te geven, die mag dat niet teruggeven voordat hij het vertiend heeft⁴, want er mist⁵ alleen het tellen aan⁶. Wie op het punt staat om te kopen⁷ en hij ziet dan een betere partij⁸ die mag het teruggeven⁹, want hij heeft het nog niet opgenomen¹⁰.

Aantekeningen

1. **Plukken** – Afsnijden van de stengels (*RAV*), [die hij draagt en die al zijn samengebonden in bundels en *ma’aser* verplicht zijn].
2. **Voordat hij het vertiend heeft** – Want misschien vindt een *am haärets* ze, en eet ze op, zonder dat zij vertiend zijn. En dan heeft hij een struikelblok voor een blinde gelegd. Dit geldt alleen voor groente die al gebundeld is, want zolang het nog niet gebundeld is, is men geen *ma’aser* verplicht (*RAV*).
3. **Wie groente heeft gekocht op de markt** – Wanneer hij bundels groente in zijn hand neemt, waarvan de prijs is vastgesteld, maar daarna verandert hij van gedachte en geeft hij ze terug aan de verkoper (*RAV*) [en hij besluit ze niet te kopen].
4. **Mag dat niet teruggeven voordat hij het vertiend heeft** – Hij moet de verkoper betalen voor de *ma’aser* die hij van de *demai* afgescheiden heeft, want doordat hij de bundels heeft opgenomen, werd het van hem en werd hij verplicht het te verdienen (*RAV*).
5. **Mist** – In sommige edities staat „vertiending” in plaats van „mist”, en dat stond kennelijk ook in de misjna uitgave

die RAV ter beschikking had. Zie volgende noot.

6. **Want er mist alleen het tellen aan** – Iets wordt verkocht geacht wanneer de prijs en hoeveelheid zijn vastgesteld en het voorwerp door de koper met de hand werd opgenomen (*hagbaha*) of naar zich toe getrokken (*mesjicha*). In dit geval is aan al deze voorwaarden voldaan, ondanks dat de koper niet alle onderdelen van iedere bundel gecontroleerd en geteld heeft. Dus is er een effectieve koop tot stand gekomen en dus zijn de bundels nu het eigendom van de koper (ook al heeft hij nog niet betaald, want een koper betaalt wel vaker pas later en intussen is het zijn eigendom). Wanneer hij het nu teruggeeft aan de verkoper, die een *am haärets* is, dan verkoopt hij in feite *demai* aan een *am haärets*, hetgeen verboden is. Bij de verwisseling van de ח [chet] en de ע [ajin], beide keelklanken en van de ש [sien] en de ס [samech] verandert het woord מהוסר [*mechoesar* - het ontbrekende] in מעושר [*me'oesar* - vertiend].
7. **Wie op het punt staat om te kopen** – Maar het nog niet met zijn hand heeft opgenomen (RAV) [om het in bezit te nemen].
8. **Een betere partij** – Een andere, betere partij groente (RAV).
9. **Die mag het teruggeven** – Zonder het te verdienen.
10. **Hij heeft nog niet opgenomen** – Om het te verkrijgen.

Vit de Babylonische Talmoed

De voornaamste onderwerpen van Traktaat – Sjabbat 39

Opwarmen van voedsel op Sjabbat

Een Misjna leert: Voedsel dat reeds vóór Sjabbat voldoende gekookt is, mag men op Sjabbat in heet water laten weken, om het op te warmen [d.w.z. ieder gezouten voedsel dat in water geweekt moet worden om het eetbaar te maken, maar dat reeds voldoende geweekt en gekookt was vóór Sjabbat, mag terug gedaan worden in heet water op Sjabbat [dat niet op het vuur staat] om verder te laten weken. Daar het al vóór Sjabbat voldoende voorbereid was, wordt dit weken niet beschouwd als een verbetering]. Maar voedsel dat niet voldoende vóór Sjabbat gekookt was, mag men alleen op Sjabbat afspoelen met heet water [en dit afspoelen wordt niet beschouwd als koken, maar in warm water zetten is verboden], echter met uitzondering van oude gezouten Spaanse makreel [die zelfs niet op Sjabbat met heet water mag worden afgespoeld, wanneer die niet vóór Sjabbat gekookt is] want het afspoelen daarvan voltooit het kookproces.

Koken met behulp van de zon

In de Misjna op de vorige daf hebben we geleerd dat het op Sjabbat verboden is een ei te bakken tegen de zijkant van een ketel die op het vuur staat of op een aardewerken of metalen plaat die door de zon verhit wordt. Dit laatste echter staat Rabbi Jossi toe.

In het algemeen geldt dat een *melacha* alleen verboden is, wanneer die gedaan wordt op de normale manier. Daarom is iedereen het er mee eens dat niet alleen koken rechtstreeks op het vuur verboden is, maar ook op of tegen de zijkant van een pan die op het vuur staat. Dit is een *toleda* van koken op vuur. Maar koken in de zon is niet normaal en dat is toegestaan, zoals blijkt uit een Misjna op daf 145b. Hieruit volgt dat volgens Tora het ook is toegestaan om te koken met behulp van de *toledot hasjemesj* [afgeleide warmte van de zon], dat wil zeggen, koken op iets dat door de zon verwarmd is, zoals een metalen plaat of op stenen. Daarom staat Rabbi Jossi het toe. Echter, de andere Rabbijnen hebben het verboden om in de *toledot hasjemesj* te koken, opdat de mensen niet zullen denken dat het ook is toegestaan om te koken op de *toledot haëesj* [de afgeleiden van de warmte van vuur]. Iemand die zijn buurman een ei ziet koken in de hitte van de zon, vergist zich niet en denkt niet dat hij ook mag koken op vuur, want dit is niet de normale manier van koken. Maar als iemand zijn buurman een ei ziet bakken op een steen of iets dergelijks, die in de zon verhit is, dan kan hij wel denken dat dit ook mag op een steen of iets anders, dat door vuur verhit wordt en dan komt hij tot een overtreding van Tora.

Deze Gemara is de bron van het verbod van de Rabbijnen op het gebruik van een zonneboiler op Sjabbat.

Daf 39b

Hatmana

De Gemara concludeert betreffende de gebeurtenis in Tiberias, die in de vorige Misjna genoemd werd, dat hierop de halacha gebaseerd is dat het verboden is iets voor Sjabbat in te pakken in materiaal, dat warmte toevoegt, en wie dat toch doet, mag daar op Sjabbat geen gebruik van maken [dit is het verbod van *hatmana*].

Voorschriften voor wassen op Jom Tov

Het is iemand toegestaan om zijn hele lichaam met koud of met lauw water te wassen op Sjabbat, maar het is verboden met warm water te wassen, zelfs al was dat verwarmd vóór Sjabbat, echter men mag wel zijn gezicht, handen en voeten met warm water wassen [mits dat vóór Sjabbat verwarmd werd. Echter, de Misjna Beroera (326:21) schrijft dat het de gewoonte is om helemaal niet te baden op Sjabbat, zelfs niet in koud water, omdat men anders zijn haar zal uitwringen, hetgeen verboden is op Sjabbat]

De bron van het verbod om op Sjabbat te baden in water dat vóór Sjabbat al verwarmd was, is het verbod om te baden in badhuizen, omdat badhuismeesters het water op Sjabbat verwarmden, maar dan zeiden dat zij het vóór Sjabbat hadden opgewarmd.

Op de volgende daf zullen we leren dat de Geleerden soepel waren met wassen op Jom Tov met water dat niet op het vuur verwarmd was, zoals met het warme water van Tiberias.

De Gemara maakt melding van een meningsverschil tussen Beit Sjammai en Beit Hillel over het opwarmen van water op een feestdag om zijn voeten te wassen: Beit Sjammai verbiedt dat, omdat volgens hen koken alleen is toegestaan voor het bereiden van voedsel, maar als men het water gekookt heeft om te drinken, en er is wat van overgebleven, dan mag men ook volgens Beit Sjammai zijn voeten ermee wassen. Beit Hillel staat het echter toe om water speciaal voor het wassen van handen en voeten te koken op Jom Tov. Zij menen dat iedere *melacha* die normaliter gebruikt wordt om voedsel te bereiden en daarvoor dus is toegestaan, ook is toegestaan als er helemaal geen voedsel mee bereid wordt.

Op Jom Tov is het dus toegestaan om water te verwarmen om daarmee gezicht, handen en voeten te wassen, maar het is verboden om water op te warmen om daarmee het hele lichaam te wassen.

31 Ge- en verboden die betrekking hebben op *lasjon hara* – kwaadsprekerij

volgens de *Chafeets Chajiem*

14 GEBODEN (vervolg)

7. **וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ** – „*Heb ontzag voor Mijn Heiligdom*” (Wajjikra 19:30).

Wij zijn verplicht eerbied te betrachten wanneer wij een sjoel of *beit hamidrasj* betreden want die worden beschouwd als een *mikdasj meat* – een klein *Beit Hamikdasj* (Jeraïem 344; Misjna Beroera 151:1). Ieder die *lasjon hara* in sjoel spreekt of in een *beit hamidrasj*, overtreedt dit gebod.

8. **מִפְּנֵי שִׂיבָה תִקּוּם וְהִדְרִתָּ פָּנֶי זָקֵן** – „*Voor een grijsaard moet je opstaan en een bejaarde zul je met eerbied behandelen*” (Wajjikra 19:32).

Dit vers gebiedt ons een Tora-geleerde met eerbied te behandelen, zelfs als hij niet bejaard is, en een bejaarde, zelfs al is hij geen Tora-geleerde (*Kedosjien* 32b). Wanneer iemand *lasjon hara* vertelt over een *Talmied Chacham* of een bejaarde in zijn aanwezigheid, dan overtreedt hij dit gebod.

9. **וְקִדְשָׁתוּ** – „*Je zult hem heilig houden*” (Wajjikra 21:8).

Dit vers verplicht ons respect te hebben voor *kohaniem* – leden van de priesterlijke familie. Wanneer je *lasjon hara* over een *kohen* praat in zijn aanwezigheid, overtreedt je dit gebod.

10. **כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ** – „*Eer je vader en je moeder*” (*Sjemot* 20:12).

Tora gebiedt ons eerbied voor onze ouders te tonen. Wanneer je *lasjon hara* over je vader of moeder spreekt, overtreedt je dit gebod. Het verbod van dit vers omvat ook een oudere broer (*Ketoebot* 103a).

11. **אַתָּה הָשֵׁם אֱלֹהֶיךָ תִירָא** – „*Hasjem, je G-d zul je vrezen*” (*Dewariem* 10:200).

Wij zijn verplicht ons te realiseren dat *Hasjem Jitbarach* op de hoogte is van iedere beweging die wij maken, en er is vergelding voor alles wat wij verkeerd doen. Iemand die niet op zijn woorden past, overtreedt dit gebod.

12. **וְשִׁנְתֶם לְבַבְכֶם, וְדַבַּרְתֶם בָּם בְּשַׁבְתֶּךָ בְּבֵיתְךָ, וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ, וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ** – „*En je zult ze je kinderen inprenten en erover spreken wanneer je in je huis zit en wanneer je onderweg gaat, en wanneer je ligt en wanneer je opstaat*” (*Dewariem* 6:7).

Met ieder woord van Tora dat je leert, vervul je een mitswa (zie *Sjenot Eliahoe, Pea*). Omgekeerd ieder

woord van *lasjon hara* dat je spreekt, ben je schuldig aan *bitoel Tora*, d.w.z. dat je tijd, die je aan Tora-studie had kunnen besteden, verspild hebt.

13. מְדַבֵּר שֶׁקָרַתְּ תְרָחֵק – „Houd je verre van een leugenachtige zaak” (Sjemot 23:7).

Wanneer je onwaarheden toevoegt aan de *lasjon hara* die je spreekt over iemand, overtreed je dit gebod.

14. וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָיו – „Bewandel Zijn wegen” (Dewariem 28:9).

Wij zijn verplicht ons te gedragen overeenkomstig de eigenschappen van *Hasjem Jitbarach*. „Net zoals Hij genadig en meelevend is, zo ook moeten wij genadig en meelevend zijn” (Sjabbat 133b). Eén van G-ds eigenschappen is Zijn hekel aan *lasjon hara*.

Toen Jericho werd veroverd, werd er een ban uitgesproken om enige buit van die stad te nemen. Toen zijn leger verslagen werd bij een volgende veldslag, werd Jehosjoea door G-d verteld dan de ban was overtreden. Jehoesjoea vroeg aan G-d naar de identiteit van de overtreder, maar G-d antwoordde: „Ben Ik een verrader? Verdeel loten en vindt het zelf uit” (Jehosjoea 7; Sanhedrin 11a). Ieder die *lasjon hara* spreekt, heeft nagelaten zich als G-d te gedragen en die overtreedt dit gebod.

Wegwijzer voor ons gebed

Inleiding (vervolg)

De vele facetten van het gebed

Tefilla is het Hebreeuwse woord voor gebed in het algemeen. In deze categorie zijn er verschillende soorten gebeden waar wij ons mee bezighouden. Dat zijn:

☞ Lof (*Sjèwach*)

☞ Dankzegging (*Hodaï*)

☞ Smeekbeden om genade (*Techina*)

☞ Verzoeken om de vervulling van persoonlijke behoeften (*Bakasja*)¹

Hun gemeenschappelijke noemer is, dat al deze gebeden communicaties en interactie zijn tussen de mens en zijn Schepper.

In alle ochtendgebeden tot aan de *Amida Sjemonee Esree* en de eerste drie *berachot* (lofzeggingen, gebedsonderdelen) daarvan, zijn onze gebeden een lofuiting tot G-d.

De laatste drie *berachot* zijn gebeden van dankzegging en lof.

Het middengedeelte van de *Sjemonee Esree* is het gedeelte waar wij bidden in de vorm van smeekgebeden en persoonlijke verzoeken en pleidooien; alle in de vorm van lofgebeden.

Dus onze hele *tefilla* [gebed] is eigenlijk een vorm van lof voor G-d, zelfs die, waarin wij om persoonlijke dingen vragen. Dit volgt uit de betekenis dat het gebed de band vormt tussen de mens en zijn Schepper, waarbij hij zichzelf waarneemt en beoordeelt in introspectie.

Praktisch advies

Hoe cultiveren wij dit fundamentele begrip van gebed in onze dagelijkse gebeden? Hoe doordringen wij onze zielen met de brandende wens dat wij tot G-d willen uitroepen dat wij Zijn schepselen zijn?

Het is duidelijk dat wij een poging moeten doen om ons bewust te worden tot wie wij bidden.² Als men bidt tot een onzichtbaar wezen, is dat op zichzelf reeds een verklaring dat men gelooft in G-d en Zijn vermogen om op onze gebeden te antwoorden. Dus het eerste wat ons te doen staat, is ons bewust te zijn dat wij in het gebed voor G-d, de Schepper van heel het universum, staan.

¹ Deze indeling is gebaseerd op de inleiding tot de *Siddoer Maggid Tseddek*.

² Zie *The Art of Jewish Prayer*, door Rabbi Yitzchol Kirzner *zt”l*, Judaica Press 1991.